

MAQSUD SHAYXZODANING ADABIY DO'STЛИKLARI VA IJODIY MULOQOT MUHITI

Amirxonov Ibrohim Abdurahmon o'g'li

Toshkent Davlat Transport Universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada XX asr o'zbek adabiyotining yirik namoyandasi Maqsud Shayxzodaning adabiy do'stliklari, zamondosh ijodkorlar bilan bo'lgan ijodiy aloqalari hamda bu muloqot muhitining uning badiiy tafakkuri va poetik dunyoqarashiga ko'rsatgan ta'siri tahlil qilinadi. Shayxzodaning Oybek, G'afur G'ulom, Mirtemir, Cho'lpon an'analari bilan bog'liqligi, shuningdek, ijodiy hamkorlikning adabiy jarayondagi o'rni ilmiy - nazariy jihatdan yoritiladi.

Kalit so'zlar: Maqsud Shayxzoda, adabiy do'stlik, ijodiy muloqot, Oybek, G'afur G'ulom, Mirtemir, adabiy muhit, XX asr o'zbek adabiyoti.

Abstract: This article examines the literary friendships and creative communication environment of Maqsud Shaykhzoda, one of the prominent figures of 20th-century Uzbek literature. It analyzes his artistic relationships with leading contemporaries such as Oybek, G'afur G'ulom, Mirtemir, and other literary figures, highlighting their role in shaping Shaykhzoda's poetic worldview and creative evolution. The study emphasizes the significance of intellectual dialogue, mutual influence, and spiritual solidarity in the development of his literary heritage.

Keywords: Maqsud Shaykhzoda, literary friendship, creative dialogue, literary environment, Uzbek literature, intellectual interaction, poetic development

Maqsud Shayxzodaning ijodiy shakllanishida adabiy muhit va do'stlik munosabatlari muhim omillardan biri bo'lgan. U O'zbekistonga surgun qilingan bo'lsa-da, qisqa fursat ichida Toshkent adabiy muhitiga moslashib, zamonasining yetuk ijodkorlari bilan yaqin aloqalar o'rnatdi. Shayxzoda uchun adabiy do'stlik shunchaki shaxsiy munosabat emas, balki ijodiy kamolot manbai edi. Aynan shu muloqot muhiti uning badiiy tafakkurini boyitib, poetik izlanishlariga yangi yo'nalishlar ochdi. Shoir Oybek bilan bo'lgan adabiy do'stlik Shayxzoda ijodida alohida ahamiyat kasb etadi. Oybekning keng tafakkuri, tarixiy mushohadaga boy qarashlari Shayxzodaning dramatik va lirik asarlarida sezilarli iz qoldirdi. Shayxzoda tarixiy shaxslar obrazini yaratishda Oybek ijodiga xos bo'lgan badiiy aniqlik va falsafiy chuqurlikka intildi. Bu yaqinlik nafaqat ijodiy maslahatlar, balki bir-birini ruhiy qo'llab-quvvatlash shaklida ham namoyon bo'lgan. G'afur G'ulom bilan bo'lgan do'stlik

esa Shayxzodaning xalqona ruhga yaqinlashuvida muhim rol o‘ynadi.

Maqsud Shayxzoda va G‘afur G‘ulom ikki buyuk adib !

G‘afur G‘ulomning hayotbaxsh kulgisi, xalq ruhiyatini chuqur bilishi Shayxzodani ham inson qalbining oddiy, ammo chuqur qatlamlariga murojaat qilishga undadi. Shayxzoda she‘rlarida xalqona ohang bilan falsafiy mushohada uyg‘unlashib boradi. Bu holat adabiy muloqotning ijodiy samarasini yaqqol ko‘rsatadi.

Mirtemir bilan ijodiy aloqalar Shayxzodaning lirikasida alohida seziladi. Shoir Mirtemirga bag‘ishlangan “Xiyobon” she‘rida do‘stlik va ijodiy iz qoldirish g‘oyasini chuqur poetik timsollar orqali ifodalaydi:

Men Boquda, Dog‘istonda, Darband tomonda, Moskvada, Samarqand va Andijonda
Necha larzon soyalarda izlar qoldirdim, Necha yozu, necha sozu, so‘zlar qoldirdim.

Bu satrlar Shayxzodaning nafaqat geografik, balki ma‘naviy sayohatlarini, adabiy do‘stlari bilan birga bosib o‘tgan ijod yo‘lini ifodalaydi. Shoir uchun do‘stlik — bu vaqtinchalik munosabat emas, balki so‘z orqali abadiylashadigan ruhiy rishtadir. Shayxzodaning adabiy muloqot muhiti faqat o‘zbek adabiy doirasi bilan chegaralanib qolmaydi. Ozarbayjon adabiy an‘analari, rus va jahon adabiyoti namunalari bilan tanishligi ham uning ijodiy suhbatlar doirasini kengaytirdi. U tarjimon sifatida ham ko‘plab ijodkorlar bilan “so‘z orqali suhbat” olib bordi. Bu jarayon Shayxzodaning poetik lug‘atini boyitib, obrazlar tizimiga yangi ranglar olib kirdi.

Shoirning ijod haqidagi qarashlarida ham adabiy muloqotning ahamiyati alohida ta‘kidlanadi. Uning fikricha, she‘r inson qalbini tarbiyalovchi kuch bo‘lib, ijodkor bu

mas’uliyatni do‘stlar bilan fikr almashish orqali yanada chuqurroq his etadi. Shayxzodaning quyidagi misralari bu qarashni tasdiqlaydi:

She’r chin go‘zallik singlisi ekan, U yuraklarga nur olib kirar.

Bu satrlar shoirning adabiy muhitdan olgan ruhiy quvvatini, ijodiy muloqotdan tug‘ilgan estetik idealini aks ettiradi.

Xulosa qilib aytganda, Maqsud Shayxzodaning adabiy do‘stliklari va ijodiy muloqot muhiti uning shaxsiy va badiiy kamolotida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo‘lgan. Oybek, G‘afur G‘ulom, Mirtemir kabi ijodkorlar bilan bo‘lgan aloqalar Shayxzodaning poetik dunyosini boyitib, uni XX asr o‘zbek adabiyotining yetuk namoyandasiga aylantirdi. Uning ijodi adabiy hamkorlik va ruhiy yaqinlikning yorqin namunasi sifatida bugungi adabiyotshunoslik uchun ham muhim tadqiqot manbai bo‘lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov N. Maqsud Shayxzoda. Toshkent: Sharq, 2009.
2. XX asr o‘zbek adabiyoti tarixi. Toshkent, 1999.
3. Shayxzoda M. Shoir qalbi dunyoni tinglar. Toshkent: Nihol, 2008.
4. Maqsud Shayxzoda zamondoshlari xotirasida. Toshkent, 1983.
5. Oybek. Adabiy xotiralar. Toshkent, 1974.
6. G‘afur G‘ulom. Tanlangan asarlar. Toshkent, 1980.